

Ressenya

Mètodes i enfocaments per ensenyar el català com a llengua addicional

BIRELLO, Marilisa I COMAJOAN-COLOMÉ, Llorenç (2024). Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Didàctica del Català (coord. Albert Vilagrasa).

La publicació de la col·lecció «Didàctica del Català» constitueix un pas fonamental per bastir ponts d'anada i tornada entre la recerca i la pràctica de llengua addicional a les aules. La voluntat de proporcionar als docents de català en actiu i en formació d'una eina d'actualització sobre ensenyament des d'una perspectiva pràctica i rigorosa traspua de moltes maneres en el primer volum de la col·lecció *–Mètodes i enfocaments per ensenyar el català com a llengua addicional*, de Marilisa Birello i Llorenç Comajoan-Colomé–. Birello és professora del Departament de Didàctica de la Llengua, la Literatura i les Ciències Socials de la Universitat Autònoma de Barcelona i docent del màster de Formació del Professorat i Ensenyament d'Idiomes, com també del post-grau d'Ensenyament de Català per a Persones Adultes (del qual Comajoan-Colomé és coordinador). Comajoan-Colomé és professor del Departament de Didàctica

de la Llengua i la Literatura de la Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya i coordinador de Glossa (Grup de Recerca en Lingüística Aplicada, Didàctica i Literatura). L'excel·lència científica dels autors, i també les seves habilitats didàctiques, el coneixement de la realitat de l'aula i els materials per a l'ensenyament del català són visibles al llarg de tota l'obra.

El llibre explora si cal seguir un mètode a l'hora d'ensenyar llengües i, si és així, quin. Els autors fan una revisió d'una tria personal de mètodes i enfocaments per ensenyar llengües addicionals a persones adultes (mètode gramatical i de traducció, audio-lingual, enfocament comunicatiu i enfocament per tasques) i de la manera com donaven resposta a les necessitats d'aprenentatge de llengües en contextos culturals concrets. En cada cas, a més, observen de quina manera cada mètode ha perviscut en l'ensenyament del català.

Els sis capítols del llibre segueixen una estructura uniforme: comencen amb un cas pràctic o dilema amb què els docents podrien trobar-se i que serveix per presentar el mètode que s'hi explora. A partir d'aquí s'hi introdueixen explicacions teòriques, reflexions, exemples i preguntes que estimulen l'aprofundiment en el tema, així com també una recapitulació que

tanca el cercle de la situació inicial i que planteja nous interrogants. El lector no es queda sol en aquesta possible continuació de la reflexió, atès que els autors li faciliten una bibliografia complementària comentada d'una gran utilitat.

El primer capítol serveix de full de ruta de la resta. S'hi introdueixen les disciplines acadèmiques relacionades amb l'ensenyament-aprenentatge de llengües, s'hi explora què és un mètode d'ensenyament de llengües i se'n proporcionen diferents classificacions. Els autors expliquen com acompanyaran el lector en la descoberta (o revisió) de cada mètode i el seu enfocament teòric, disseny (objectius, programació, activitats d'aprenentatge, rol de docents, alumnes i materials) i procediment (tècniques, pràctiques i comportaments a l'aula). Presenten, a més, el joc de creure i dubtar com a marc mental del llibre que anima els docents a qüestionar les seves creences segons les noves experiències i a avaluar críticament els contextos d'aprenentatge abans d'implantar mètodes o estratègies a classe.

En el segon capítol s'hi presenten els mètodes gramatical i de traducció, i se'n destaca allò que tenen d'eficaços i d'útils i que ha causat que es transmetin entre generacions. En parlar del mètode

gramatical, els autors se centren en la manera com es pot integrar la gramàtica en cursos que prioritzen la comunicació i la interacció. Quant al mètode de traducció, s'aprofundeix en el debat sobre l'ús de la L1 dels aprenents des d'una perspectiva integradora i se n'ofereixen exemples per incorporar la traducció pedagògica a l'aula. Molt encertadament, s'hi aborda també el *translanguaging* i la gestió equilibrada de les parles a les aules de llengües minoritzades com el català.

El tercer capítol explora el mètode audiolingual i reflexiona sobre com la pervivència a les aules (i a les aplicacions mòbils per aprendre llengües) d'una presentació rígida dels aspectes formals de la llengua i d'una pràctica controlada poc contextualitzada minen la comunicació i la interacció reals.

En parlar de l'enfocament comunicatiu, al capítol quatre, s'adapta un plantejament molt encertat en dos sentits: d'una banda, es fa èmfasi en la manera com, als anys vuitanta, les persones i les institucions relacionades amb l'ensenyament del català com a idioma addicional van escoltar la recerca en didàctica i adquisició de llengües, van entendre el gir que suposava l'enfocament comunicatiu i van respondre-hi amb la creació d'uns materials

com ara el *Nivell lllindar, el Digui, digui, etc.*, que van deixar petja. De l'altra, pensant en els docents novells, és un capítol testimoni clau del llegat de què són hereus l'ensenyament i els materials de base comunicativa actuals.

Al cinquè capítol es presenta l'ensenyament per tasques i com contempla les necessitats comunicatives, els ritmes d'aprenentatge i de quina manera els aprenents descobreixen el funcionament de les llengües. De nou, l'exposició no s'ancora en la teoria i s'hi faciliten exemples de seqüències didàctiques comentades detalladament, perquè els docents articulin propostes similars sabent què fan i per què.

Un cop presentats els mètodes, l'últim capítol és el colofó a un exercici de lectura i reflexió utilíssim. S'hi anima el lector a plantejar-se els beneficis i els problemes d'incorporar a la docència estratègies basades en la recerca, així com la possibilitat o no d'arribar a principis generals sobre l'ensenyament de llengües addicionals. Alhora, s'hi mostren críticament algunes alternatives als mètodes presentats que incorporen la «situacionalitat» del fet d'aprendre i ensenyar llengües, bé sigui en forma de postmètode, d'eclectisme amb principis o amb el *dogme*, anant més enllà dels llibres de text i escoltant les

aportacions de docents i alumnes segons el context. Amb la mateixa prudència i rigor de la resta del llibre, s'hi presenta com a missatge final de l'obra la necessitat d'ensenyar idiomes seguint principis didàctics basats en el diàleg i les evidències de la recerca i de l'aula. Tanmateix, els autors no només diuen què caldria fer, sinó que per a cada principi derivat de la recerca proporcionen implicacions per a la didàctica de la llengua. Aportacions com aquesta evidencien que aquest volum marca un excel·lent tret de sortida a una col·lecció que serà un punt de trobada i de reflexió imperdible per a investigadors i docents. Esperem impacients la publicació de la resta de volums que vindran al darrere.

Ares Llop Naya
allop@uoc.edu